

Lukács Zoltán

Mesélnek a fák Gárdonyi Gézaról

A Gárdonyi Cseresznyefa meséje

a Gárdonyi Cseresznyefa 2022-ben

A fa felfedezése

Kedves feleségemmel hálás tagjai vagyunk egy baráti társaságnak. Ebben még semmi különös nincsen, mert mindenkinek van barátja, baráti társasága. A mienk rendszeresen összejár. A hét utolsó munkanapjainak egyikén, csütörtökön vagy pénteken, leülünk egy asztal köré és nem csinálunk semmi mást, csak élvezzük egymás társaságát. Érdeklődünk egymás iránt, kíváncsiak vagyunk egymásra, meghallgatjuk egymás gondolatait. Hét közben már alig várjuk ezeket az összejöveteleket. Életünk fontos része lett a Pénteki Asztaltársaság.

A Gárdonyi Cseresznyefa története is úgy kezdődött, hogy kíváncsiak voltunk egymásra. A társaság tagja Gárdony város polgármestere is, aki egy szép kirándulásra hívott bennünket. Gárdonyba kirándultunk, hogy kíváncsiságunkat kielégítsük.

A kirándulás előtt érdemes egy kicsit tájékozódni. Aki Székesfehérvár felől, vasúton közelíti meg a várost, az előbb Dinnyés, majd Agárd megállóval találkozik. De sem Dinnyés, sem Agárd nevű települést a térképen nem talál. Ez úgy lehetséges, hogy Gárdony várost Gárdony, Agárd, Dinnyés, Csiribpuszta és a ki-be járkáló Zichyújfalu településekből foltolták össze. Történt mindez nagyjából a kiegyezés környékén, amikor megépült a már említett vasútvonal. És éppen ez a vasútvonal adott lendületet a településnek. Addig az említett településrészek csak a mezőgazdasági területek különböző központjaiként működtek. Addig az igazi települések csak a Velencei-tó északi oldalán, a római kori útvonal mentén épültek, Pákozdi, Sukoró majd később a tónak nevet adó Velence. Tehát Gárdony más, mint azok az öreg

városok, amelyek valami fontos útvonalon alakultak ki, aztán a királyok által adományozott vásártartási és egyéb jogokkal nőttek nagyra. Gárdony más. Igazi központ nélküli, nagy területet elfoglaló, többnyire kertés házakból álló, fiatal város. Említette is a vendéglátónk, hogy az egy lakosra jutó úthosszal valószínű csúcspontot döntenek. Azt is említett, hogy nehézséget okoz a hosszan elnyúló úthálózat és egyéb városi hálózatok. De bíztassuk azzal, hogy az út melletti fáknak, fasoroknak ez ad sok lehetőség. És Gárdony lakói nem is nélkülözik a szép fákat, fasorokat. A város védett fasorait büszkén sorolja fel a honlapján. És a fasorok mellett a zöld szerelmeseinek még ott a Parkerdő is.

Kirándulásunkat a város kialakuló központjában kezdtük. Túravezetőnk egy vadonat új épületet mutatott be. A földszintjén orvosi rendelő, nyitás előtti kávéház, az emelten kisebb irodák és nagy táncterem, ahol a rossz nyelvek szerint a polgármester esténként bájos feleségével kettesben táncol. Mindannyian igyekszünk lelkünk drága erejét nem irigykedésre pazarolni. Na de ez a kép, amint látjuk a polgármester urat feleségével fellopakodni az emeletre és aztán bekapcsolni valami zenélő eszközt, majd önfeledten táncolni! Na ez már próbára teszi lelki erőnket, már majdnem kezdünk irigykedni. Természetesen semmi nem igaz az egészről. A pletykák a nagy képzelőerő nem túl becses virágai. Ha mást nem is, de szórakoztatni tudnak.

Aztán meglátogattuk a Gárdonyi Géza Emlékházat, a mellette lévő, felújított malomba működő Velence-tavi Galériát, amit éppen egy kiállítás megnyitóján utáni

társaság népesített be, köztük a kiállító művészekkel. És végül Dinnyésen a Templomkert Hagyományőrző Turisztikai Központ nyugozott le bennünket. Vezetőnk sajnálta, hogy kevés időnk miatt sok dolgot nem tudott megmutatni. Például az épülő Életfácska Református Óvodára csak egy pillantást vettünk, ami azóta már sok ide költözött, fiatal házaspár nagy örömeire üzemel. A városnak már csaknem húsz éve első embere büszkén mutatta be élete munkáját.

De nekünk most dolgunk van még a Gárdonyi Géza Emlékháznál. Menjünk csak oda vissza! Az emlékház egy szépen felújított, régi, egyszerű épület. Keskeny, talán 5 méter széles és igen hosszú. Egyszerű nyeregtetőjét régen nád, ma

cserép fedi. A házat az itt gazdálkodó Nádasdyak építették, régi szokás szerint a gazdaságban szolgálatot teljesítő tanároknak, mesterembereknek. Ilyen mester, cséplőgépet kezelő gépész mester volt Ziegler Sándor is, aki a három lakásos társasház középső részébe költözött be 1862. esztendő jégbontó havában. Tehát 18 hónappal Géza fia születése előtt, a tizenhét évvel fiatalabb, ekkor 22 esztendőes feleségével, Nagy Teréziával és az ekkor egy esztendőes Tera lányával. Itt, ebben a házban, Agárdpusztán született Ziegler Géza 1863. Szent István havának 3. napján, itt keresztelkedett az agárdi Szent-Anna kápolnában és itt lakott szüleivel nyolc hónapos koráig, pontosan 1864. szeptember havának 24. napjáig.

a Gárdonyi Emlékház a Gárdonyi Cseresznyefával

Az épület egésze, tehát nemcsak a középső lakrész, ami Zieglerék egykori lakása volt, az író életét és munkásságát bemutató múzeum. Mesélte a polgármester úr, hogy az épület hivatalának megkezdésekor, 2006. évben, igen rossz állapotba volt. Első teendői közé tartozott lelkes csapatának összefogásával felújítani. A ház nemcsak megújult, hanem művészeti alkotásokkal is bővült. A mára takaros épület külső falán 22 Gárdonyi Géza Fejér megyében született irodalmár utódait ábrázoló dombormű sorakozik. És az épület oldalában ott ült Gárdonyi teljes életnagyságban, akárcsak a koltói Teleki kastély kertjében Petőfi, bronzba öntve, Kligl Sándor alkotása.

Éppen elhagyni készültünk kirándulásunknak ezt az állomását, mikor az épület mögött, nagyjából a közepe táján megláttunk egy nagyon öreg cseresznyefát. Első pillantásra nem volt oda való, kilógott

az egyébként gondozott kert hangulatából. Egy gondos kertész nem tart meg egy ilyen semmirevaló fát! Koronája fénykorának már csak egy letűnt darabkája. Törzse erősen megdőlt, ráadásul az épület felé. Pontosan annak a falnak dől, ahol az irodalmárok domborművei sorakoznak. Egy ilyen cseresznyefát a kertészek már rég kivágtak volna és esetleg ültettek volna helyette másikat. De aztán kiderült, hogy öreg cseresznyét nem a gazdák gondatlansága kímélte meg a fűrész általi haláltól, hanem a Gárdonyi iránti tisztelet. A magyarázatot a Gárdonyi Kulturális Központ igazgató asszonyától kaptuk meg, aki éppen köszöntötte társaságunkat. Mesélte, hogy az öreg cseresznye is Gárdonyi emlékét őrzi. Képek vannak a Nadasdy birtok tanári lakjáról, abból az időből, mikor Gárdonyiék itt laktak és azon a cseresznyefa is látható. Ezért a helyiek úgy tekintenek a fára, mint Gárdonyi emlékfa.

a fa felfedezése

A vadcsereznye (*Prunus avium* L.)

A cseresznyefa, ami Gárdonyi ház mögött dacol az évekkel, a vadcsereznye vagy más néven a madárcseresznye nemesített változata. A vadcsereznyével, tehát az ehető cseresznye ősével az egész ország területén, akár a környéken, a Velencei-egység erdeiben is összefuthatunk. Igaz az Alföldön nagyobb szerencse kell a találkozáshoz. Leginkább a tölgy és gyertyán alkotta erdők magas fáin alatt húzódik meg.

Más fák árnyékában csak 12-15 méterre, de ha van helye akár 30 méterre, tölgy magasságúra is megnő. Először a fa kérge tűnik fel. Ha a kertből jól ismert cseresznyéhez hasonló kérgű fát látunk, fényes, vöröses barna vékony, vízszintes csíkokban hámló kérgűt, akkor biztosan nem valamelyik közeli kertből megszökött cseresznyefát csíptünk fölön, hanem egy igazi vadcsereznyére leltünk.

Ágai is ismerősek. Nem oly délcegek, mint például a tölgyeké, vékonyak, lecsüngenek pláne, ha még termés is van rajtuk.

Ha a zsendülés idején találkozunk a vadcsereznyével, akkor kis csomókba rendezett, hófehér virágaival köszönt minket. Persze a fa nem a mi tiszteletünkre öltözött szép fehérbe, a pompa és az illat a méhecskéknek szól.

Virágzás után hajtanak ki egyszerűek levelei. Szélük fűrészes és ami a cseresznyére nagyon jellemző és amit földi halandó nem szokott nézegetni, a levélnyélen a levélváll közelében két vöröslő mirigyszemölcs látható, ami a fa fajáról árulkodik.

mirigyszemölcsök a levélnyélen

Termése a jól ismert cseresznye, csak jóval kisebb és savanyúbb a ciánhoz hajazó és ezzel együtt kissé mérgező vegyületek miatt.

És ha ősszel látogatunk vissza a már jól ismert vadcsereznyéhez, olyat mutatványt látunk tőle, amit bizony a kertben található cseresznyefa nem tud. Őszi lombszínével örvendeztet meg minket. A vadcsereznye levelei ősszel narancssárgára, rózsaszínre vagy vörösre színeződnek.

A vadcsereznye gyorsan nő és viszonylag gyorsan is fejezi be életét. Olyan emberi mennyiségű időt, nagyjából 80 évet mértek ki neki.

Amiről még a leírások tudósítanak, hogy a vadcsereznye olyan régi és olyan nagy barátja az emberiségnek, hogy őseink még a barlangjaik falára is felrajzolták. Érthető hát a nagy barátság.

A cseresznyefa

Úgy látszik őseink nem elégedtek meg a vadcsereznyé apró és savanykás gyümölcsével. Nagyobb és édesebb cseresznyére vágytak. És valamikor, a történelem homályába vesztett messzeségben a cseresznye nemesítésébe fogtak. A hosszú idő alatt több mint ezer féle fajtáját nemesítették ki.

Mondhatni az egész világon kedvelt gyümölcs lett a cseresznye. Több mint kétmillió tonnát termel és fogyaszt el évente az emberiség. A legtöbb cseresznyét Törökország ázsiai része, az ősi fészkek termeli. Második helyen az USA áll. Európa a világ cseresznye termelésének alig több, mint egytizedét adja.

A cseresznye régóta ismert Európában is. A Római birodalomban már termesztették, nagy becsben tartották, az istenek eledelének tekintették. De ismereteink szerint Ázsia nyugati részéből, a mai Törökország területéről került Európába. Állítólag latin nevét is a törökországi Giressun város, ma fekete-tengeri üdülőhely, régi nevééről, a Cerasus névről kapta. Ugyanis a vadcsereznyét Linné *Cerasus avium*-ra keresztelte.

Egy időben elhíresült nálunk a chilei, pontosabban a Torgyán féle chilei cseresznye. Nagy üzleti lehetőségként harangozták be. Jött is a hír, hogy megérkezett Debrecenbe az első chilei cseresznye szállítmány, melynek darabját, több mint húsz évvel ezelőtt 100 forintért kínálták. Még mielőtt elájulnánk az ár hallatán, enyhítsük megdöbbenésünket azzal, hogy mindez az év első hónapjában történt. A cseresznye Chilében is nyár elején terem. És a déli féltekén éppen akkor van nyár, mikor itt a Föld északi oldalán tél.

Hogy ebben nekünk mi volt az üzlet? De, azért van ebben a chilei cseresznyében valami lehetőség. Télen, Holdújévkor, mely ebben az évben fergeteg havának 22. napjára eset, Kínába kell szállítani. A holdújév több mint egymilliárd ázsiai ember legnagyobb ünnepe. Ennek az ünnepségsorozatnak egyik legfontosabb eseménye az újévi vacsora. És évek óta ennek a vacsorának egyik kedvelt csemegéje a cseresznye, mely még ráadásul a kínaiak által oly kedvelt piros színben is pompázik.

A kínaiak annyira kedvet kaptak a téli chilei cseresznyétől, hogy nyáron is szerették volna fogyasztani. Mit volt, mit tenni? Nekifogtak a termesztésének. Miután próbálkozásaik kudarcba fulladtak, nemzetközi segítséget kértek. Aztán a kínaiak nagy bánatára az amerikai szakemberek sem tudták a cseresznyét hazájukban meghonosítani. Mígnem a kísérletezők egyik magyar származású, amerikai munkatársának eszébe jutottak a Magyarországon folyó cseresznye-meggy alany kísérletek. És megszületett a siker. A magyar alanyokra oltott cseresznyefajták szépen teremtek Kínában. Az, hogy ma Kínában közel 10 000 hektáron szüretelnek cseresznyét, Hrotkó Károly professzornak és munkatársainak köszönhető. Így lépett Hrotkó Károly Haraszthy Ágoston nyomdokába, aki meg a szőlőtermesztést honosította meg Amerikában, pontosabban Kaliforniában. A kínai állam a ritkán adományozott, a külföldieknek adható legnagyobb kitüntetéssel köszönte meg a Kertészeti Egyetem tanárának munkáját.

A Japánokat meg a cseresznye virágja varázsolta el. Ők meg a termés

nélküli, szép virágú díszcseresznyék nemesítésébe fogtak. Számtalan japán díszcseresznye örvendezteti meg híveit. Fehér, rózsaszín, piros, egyszerű és telt virágú, fürt és gömb virágzatú fajták tömkelegével lehet találkozni. Japánban pedig a cseresznyevirágzás, a sakura ünnep, az egyik legnagyobb esemény. Egyébként a gárdonyiaknak sem kell messzire utazni a cseresznye virágzást megcsodálni. Sok díszcseresznye díszíti a város közterületeit. Például elég végig hajtani ígéret havában a 7-es úton.

Cseresznye termesztése Magyarországon

Utána jártunk a cseresznyének már Törökországban, USA-ban, Chilében, Japánban és Kínában de mi van vele itt, Magyarországon? Ha a cseresznyetermesztés magyarországi helyzete után érdeklődünk, akkor inkább csak gondjairól, vagy máshonnan nézve a lehetőségeiről értesülünk. Lehetne többet termelni és leginkább lehetne többért is eladni. Ezekkel a problémákkal küzdenek a Gárdony környékén gazdálkodó gyümölcskertészek is. Ezen a vidéken nagy területen természetnek meggyet, őszibarackot, kajszit, szilvát és cseresznyét.

De a Gárdonyi emlék fa története a régi kép tanúsága szerint még régebbre nyúlik vissza. Olyan ma is ismert, igazi árutermelő gyümölcs ültetvények kialakulásához a magyar szabadságharcnak kellett elbuknia. No, ez azért egy kis túlzás, de csak kicsit. Ugyanis a gyümölcsstermesztés fellendítése Entz Ferencnek, a szabadságharc katona orvosának köszönhető. A szabadságharc

bukása után Entz Ferenc a kivégzést megúsza, de orvosi hivatását nem folytathatta. De nem tétlenkedett. Fejébe vette, hogy Magyarországot egy csodálatos kerté varázsolja. Ő szorgalmazza a gyümölcsstermesztést is, gyűjtött fajtákat, tanított technológiát, alapított kertészeti iskolát és mintagazdaságokat hozott létre. A szabadságharc után Entz hatására a nagyobb uradalmakban, mint amilyen a Nádasdy birtok is, sorra jöttek létre, a gyümölcsstermő ültetvények, olyanok, mint amilyen a képen látható. Tehát válogatott fajtákból. Katonás rendben, szabályos sor és tőtávolságra ültetett fákból. Majorságokban, ahol az öntözés, a szüret és gyümölcs szállítása sem okoz nehézséget.

A Gárdonyi Cseresznyefa

Most pedig számoljunk egy kicsit. Tegyük fel a kérdést, hogy találkozhatott-e Gárdonyi Géza ezzel az öreg cseresznyefával?

Ha a képen látható ültetvény a szabadságharc után létesült, akkor a fácskák 5-8 évesek lehettek Ziegler Géza születésekor. Tehát ezek szerint létrejöhetett a találkozás.

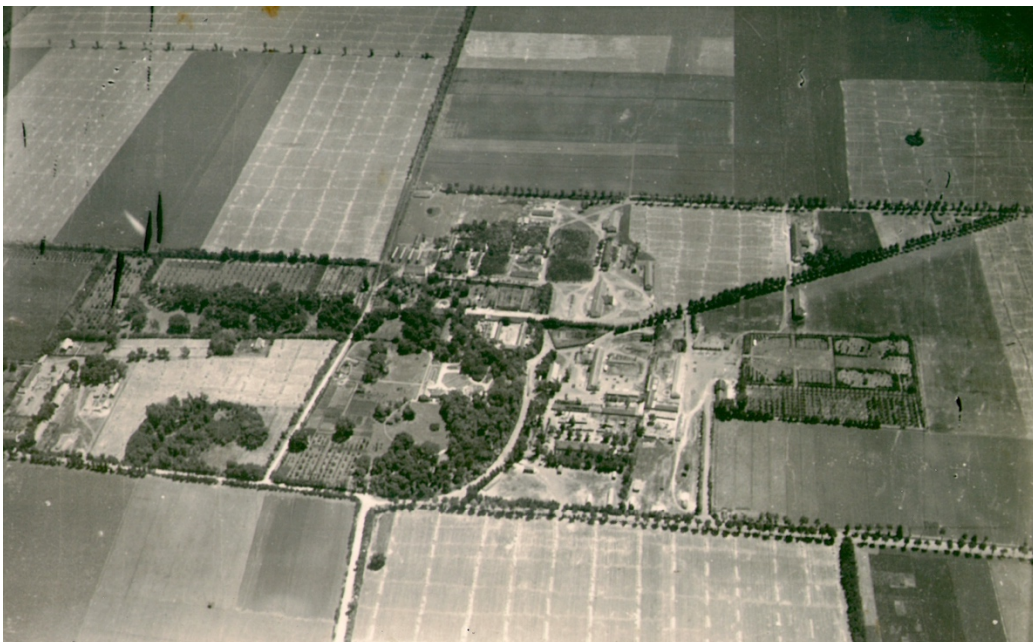
Adódik a következő kérdés, hogy megérhet-e ilyen hosszú, akár 170 esztendő egy cseresznyefa? A kérdést úgy tudnánk megválaszolni, ha megkeressük a legöregebb cseresznyefákat. Mikor idős fáknak nézünk utána, akkor legelsőnek a Dendrománia mozgalom világhálón fellelhető listájára vetünk egy pillantást. Ez esetben hiába. A több mint négyezer nagyméretű fa adatai között egyetlen cseresznyefát sem tartanak nyilván.

De van még egy lehetőségünk, a nevezetes fákról szóló irodalmat áttanulmányozni. Cseresznyefát ott sem találunk. Ezt a fát pedig, ami Gárdonyinak állít emléket, egyik írás sem említi!

Azért van erre is magyarázat. A gyümölcsfákat gyümölcséért ülteti az ember. És bizony, ha már kiszolgált, nem terem eleget, akkor gazdasági megfontolások miatt kivágja és esetleg kicseréli másikkra. A gyümölcsfákat nem

tarják meg végelgyengülésig. Az erdészek is hasonlóan kivágják a már hasznosítható korú fákat. De ők annyiban különböznek a gyümölcskertészektől, hogy egy-egy egyedet különböző okok miatt meghagynak. Hagyásfáknak nevezik ezeket. A díszkertek fái ez ügyben szerencsésebbek, jó esetben szép, nyugodt öregkort élhetnek meg.

Tehát a kérdést nem tudtam megválaszolni. Érdes tovább kutatni.

Agár puszta képe 1940 körül

ültetvénybe rendezett
cseresznyefák

Gárdonyi Emlékház

A fa állapota

Attól függetlenül, hogy bizonyított vagy nem, gondjainkba vettük a fát. Igyekeztünk azzal segíteni a települést, amihez mi értünk, faápolással, a Gárdonyi Cseresznyefa ápolásával.

Az első lépés mindig a fa állapotának felmérése. Ezt pedig a környezet tanulmányozásával kezdjük. Megnézzük, hogy vannak-e a fa területén, a fa környezetében olyan zavaró közművek, tárgyak vagy építmények melyek befolyással lehetnek a fára. Ritka az ilyen szerencsés eset, de a vizsgált fánk közelében ilyenek nincsenek. Egyedül a már említett Gárdonyi ház közelsége lehetne zavaró, de ebben az esetben inkább a fa piszkálhatja az épületet. Aztán a talajt vizsgáljuk meg. Az itt termelt talajt jól ismerem, löszön kialakult, mészlepedékes csernozjom. Jó szerkezetű, tápdús, imádják a növények. Egyetlen nehézsége a Pannon-tengerből származó mészvázás állatok okozta magas mésztartalom. De sok növényt ellentétben a cseresznye ezt bírja, szereti. A Gárdonyi Cseresznyefa talajának egyetlen problémája a fa alatt kialakult gypeszőnyeg. Csak az a szép zöld gyp nem hiányzik a fa alól. A gyp olyan jól zár, hogy csak kevés vizet, levegőt és tápanyagot enged át. Tehát mindezekből keveset hagy a fa gyökeréhez lejutni. A fa olyan talajban érzi jól magát, mint amilyen az erdőben, eredeti élőhelyén található. Gyepel nem fedett, nyitott, laza, avartakaróval borított, olyan földszagú tápdús talajban. Még a gyümölcs ültetvényekben is a fák alatt ilyen

körülményeket igyekeznek kialakítani. Ha füvesítenek is az ültetvényben, akkor is csak a fák közötti területen teszik és azt is inkább azért, hogy gépekkel könnyen járható legyen.

A gyökér, amennyire az látható jó állapotban van.

A gyökérnyak, a gyökér és a törzs találkozási pontja rendben van. Általában nagy terhet kell elviselnie, erre a farészre nehezedik rá a fa egész tömege. A Gárdonyi Cseresznyefánál a gyökérnyaknak kevesebb terhet kell tartani. Egyrészt azért, mert a fa koronája már nagyon visszahúzódott, másrészt meg azért, mert a fa annyira megdőlt, hogy súlypontja a gyökérnyak fölül kibillent. De gyökérnyak olyan egészséges, hogy egy egészen nagy fa terhelését is bőven elviselné.

A törzs régóta és erősen megdőlt az épület felé. Gondos kezek egy oszloppal alá is támasztották, hogy ne dőljön tovább. Ha a fa törzsét szakember vizsgálja, akkor csodálkozva nyugtázza, hogy láthatóan nem odvas, mely egy ilyen öreg fánál szinte elképzelhetetlen. A törzs nem olyan szép szabályos kör keresztmetszetű, mint azt a fáktól általában megszoktuk, hanem bordázott. Ez a vénség jele. A fának fogytán vannak a törzsbe zárt tartalékjai és már nincs ereje szép kövér törzset nevelni, fenntartani. A törzs a Nap járásával ellentétes irányba kissé meg csavarodott, ami talán erősíti is a szerkezetét. Ezt látja a törzs vizsgálatakor a faápoló. Ha pedig egy művész vet rá egy pillantást, akkor a Természetet nevű alkotótársának egyik remekművét fedezi fel a benne. A

természetkedvelő pedig szerintem egyenesen beleszeret.

A vizsgálat következő lépésénél a koronaalapot vesszük szemügyre. A fa

törzse alacsony, így a koronaalap szemmagasságra esik. És ami meglepő és

a fa művészin megformált törzse

egyben reménykeltő, hogy a koronaalap ép. Két vázág ágazik el belőle, az egyik, a déli irányba, a másik északi irányú.

Eddig a favizsgálat jó hírekkel szolgált. A fa koronája azonban nagyon hiányos. Egy nagy sérülés egy nemrég tőből leszakadt vázágról árulkodik. A korona egyetlen vastagabb vázágból áll, de az is csonka, a vége már visszaszáradt. De, ami reményteljes, hogy a hajtások erőteljesek, a levelek, rügyek egészségesek, mintha még hosszabb életre készülének.

A fa ápolása

A favizsgálatot követően a faápolók ápolási tervet készítenek. Minden fának megvannak a legfontosabb faápolási feladatai. A Gárdonyi Cseresznyefának két nagyon fontos segítségre van szüksége, a táplására és a fa kidőlésének megakadályozására.

Az idős fák már nehezebben veszik fel a tápanyagot. A gárdonyi fának a tápanyagfelvételét úgy lehet megkönnyíteni, hogy kis kerítéssel megakadályozzuk alatta a mászkálást, ezzel elkerülve a további tömörödést. A fa alatti területről a gyepet feltörjük és a talajt fellazítjuk, hogy a fa könnyen vízhez, tápanyaghoz és levegőhöz jusson. Mindezt kíméletesen, magas nyomású levegővel, a gyökerek megsértése nélkül szándékoztuk megtenni. Ezek a lépések csak előkészítik a legfontosabbat az öntözést és tápanyag utánpótlást. Még nem tudunk eleget a fa gyökerével együtt élő gombákról, de segítség képen gyökérgomba spórákat is terveztünk magas nyomású levegővel fúrt tápanyag kutakba a fa gyökeréhez juttatni.

A fa dőlésének megakadályozására egyszerű tám rendszert terveztünk. A tám berendezés oszlopait a gyökérzet megsértése nélkül, talajcsavarokkal terveztük rögzíteni. Egyik alátámasztást a törzs alá, a régi helyére, egy másikat pedig ez egyetlen erős vázág alá.

Száraz ágak minden fán találhatóak. Egy fa gallyazása a faápoláshoz tartozó rutin feladat. De egy ilyen öreg fa esetében nagyon gondosan, a lehető legkevesebb élő gally levágásával kell végrehajtani.

a levágott ágak csekély mértéke

A munkák elvégzésével cégcsoportunk faápolással foglalkozó vállalkozását bízom meg. A cég a tervezett munkákat el is végezte, egyetlen kivétellel, a gyep feltörése és a talaj lazítása elmaradt.

A Gárdonyi ház egy régi képeslapon

Gárdonyi Géza

Kinek az emlékét őrzi ez a fa? Ahogy tisztázásra szorult Gárdonyi város neve, úgy tisztázásra szorul Gárdonyi Géza neve is, ugyanis Gárdonyi Agárd pusztán született, Ziegler Géza néven. A családnevek magyarosítása szokásban volt annak idején és később is szokásban maradt. A nagy hazafi, Gárdonyi édesapja is tervbe vette már nevének megváltoztatását, de aztán nem került rá sor. Amikor pedig Ziegler Géza elkezdett írni, a Ziegler név mellett, több álneven adta közre írásait. Ilyen, jól ismert álneve volt például a Göre Gábor is. De a leggyakrabban használt állnéve a Gárdonyi volt, melyet aztán hivatalosan is felvett. A névváltoztatásról így vall az író:

„ha már egyszer Gárdonyiban kereszteltek, úgy gondoltam, hogy Gárdonyira kereszteltetem a nevemet is”.

Hogy ne éljek vissza az olvasó türelmével és ne vágjam az irodalomtörténet nagy fájába fejszemet, ezért Gárdonyi életéből csak a természetszeretőket, sőt a faápolókat érdeklő egy-két dolgot említek. Igen, vannak olyan történetei, melyre a faápolók is felkapják a fejüket.

Gárdonyit sokan ellentmondásos személyiségnek tartják. Én ellentmondásokat nem leletem, inkább céltudatosságot. Céltudatosságot a nemzet szeretetében, tiszteletében. Három történelmi regénye az Attiláról szóló, igen,

a hunok nagy királyáról szóló *A láthatatlan ember*, a Szent Margit életét bemutató *Isten rabjai* és Dobó István hősiek várvédését elmesélő *Egri csillagok*. Alaposságát jellemzi, hogy végig utazza az Isztambul-Budapest útvonalat, hogy az *Egri csillagok* leírásai hitelesek legyenek.

Ellentmondást nem, inkább csak sok irányú érdeklődést találtam. Ilyen Gárdonyinak a természettudományos érdeklődése is. Például az egri pincékben egy szem nélküli pókfajt fedezett fel, melynek tudományos leírását az akadémiának nyújtja be. Külön kötetben jelentek meg természettudományos írásai „*Mai csodák*” címen. Kevésbé ismert, gyönyörű írások. Ajánlom mindenkinek! Sőt a könyv végén található *Ének a fákról*, *A mi öreg eperfánk*, *A fa élete*, és *Az álom az erdőn* írásai faápolóknak kötelező olvasmány! De ezen ne csodálkozzunk Gárdonyinak ezen a művén, hiszen Dr. Jókai Mór is megírja a *Kertgazdasági Jegyzetek* című szakkönyvét.

De Gárdonyi egri házának nagy kertjén már tágra nyithatjuk szánkat. Kertje a nevezetes fák utódjainak gyűjteménye. Gárdonyi végig látogatta a nagy magyarok sírját, az ott talált fákat leszaportotta és egy-egy példányt kertjében elültet. Például törökországi útján Izmitbe, Thököly Imre sírjához is ellátogatott, (Thököly Imre földi maradványait csak 1906-ban hozzák Késmárkra) és az ott nővő, közel kétszáz

éves keleti platánról hoz utódot kertjébe elültette. Gárdonyi ez a kertje több gondolatot is ébreszt. Egyik, hogy biztosan tisztelte a fákat és fontosnak tartotta a fák által őrzött emlékezetet. Milyen kár, hogy Gárdonyi kertje nem maradt fenn! A másik gondolat, hogy a még élő nevezetes fáinkat, melynek sorában most már ott van a Gárdonyi Cseresznyefa is, jobban kellene tisztelni, becsülni. Utódjaiknak kellene egy ilyen Gárdonyi-féle kertet létrehozni!

És a faápolóknak még egy adalék Gárdonyiról. A már ajánlott, *Ének a fákról* című írásában rendelkezett arról, hogy sírjára milyen fát ültessenek: „*Én valamennyi fa között mégis a jegenyefát szeretem a legjobban. sem árnyéka, sem gyümölcse, tudom, de van valami az ő egyedülvalóságában, hajthatatlanságában, fölemelkedettségében, ami tetszik nekem. Ha meghalok, azt szeretném, ha egy jegenyefát ültetnének a síromra. Nekem kedves az a gondolat, hogy egykor jegenyefa leszek és állok, mint éltem: magányosan, hallgató lombokkal, folyton az eget nézve: nappal felhőket, éjjel a holdat, csillagokat.*” Sírját sajnos nem jegenyék őrzik.

Mi ilyen faápoló módon, a Gárdonyi Cseresznyefával, további gondjának viselésével szeretettük volna a nemzet nagy tanítómesterét születésnapján megajándékozni.

éljen még sokáig